

Поштовани господине министре,

Поштовани учесници овог дијалога,

Савет за српски језик Владе Републике Србије на својој другој, односно првој радној седници, одржаној 14. јуна ове године, поред бриге о очувању и заштити ћирилице, као свој основни и најважнији задатак и циљ у овом тренутку поставио је очување и заштиту српског језика од језичког инжењеринга који се намеће Законом о родној равноправности.

Како се у члану 6, тачки 17 Закона о родној равноправности, родно сензитивни језик дефинише као „средство којим се утиче на свест оних који се тим језиком служе у правцу остваривања равноправности, укључујући промене мишљења, ставова и понашања у оквиру језика којим се служе у личном и професионалном животу“, језик према томе, постаје оруђе, или манипулативно средство, за постизање политичких и идеолошких циљева. Да би се језиком то постигло, према овом закону, он се мора уподобити идеологији, пре свега, присилном творбом именица женског рода за занимања, звања и сл., употребом паралелних форми итд. Наравно, тачно је да се језик и његова норма мењају, али те промене долазе изнутра, из развојних потреба језика. У овом случају реч је о тежњи да се интервенише споља, одозго, што има деструктивно дејство на језик и развој когнитивних способности које се одвијају упоредо са усвајањем језика у раним узрастима, као и током школовања, где би учбеници омогућили овакав вид манипулације. Све ово је у колизији с чланом 7, тачком 6 Закона о употреби српског језика у јавном животу и заштити и очувању ћириличног писма, којом се предвиђа да стандардизација српског језика мора бити заштићена од идеолошких и политичких утицаја, а улога Савета је управо да препозна овакве ситуације и реагује на њих.

Савет подсећа овом приликом на нормативне препоруке у вези са именовањем занимања и титула женских особа и односом родно диференцираног језика и граматичке категорије рода у српском језику, односно одлуке Одбора за стандардизацију српског језика, као свеакадемијског и свеуниверзитетског стручног тела, коме је поверена брига о неговању и очувању српског језика. Ове је текстове ваљало добро размотрити пре него што се прешло на исхитрену израду приручника за примену родно сензитивног језика. У Одборовим одлукама понуђени су докази да српски језик, нормирани, стандардни, већ средства и начине на које можемо да искажемо да је реч о особи женског пола. О

називима занимања и титулама особа женског пола у српском језику постоји одлука из 2007. године ([КАКО ИМЕНОВАТИ ЗАНИМАЊА И ТИТУЛЕ ЖЕНСКИХ ОСОБА – Одбор за стандардизацију српског језика \(ossj.rs\)](#)). У њој су показане све могућности и ограничења творбе социјалних фемининатива, али је указано и на несврсисходност доследног остваривања моционог паралелизма. Дакле, није увек могуће из товрбених разлога (нпр. као код именица на *-лог*), није неопходно, нити је увек потребно, а поготово не унапред и на силу измишљати, наспрам именица мушког рода, именице женског рода за називе занимања, звања, титула итд. чији су носиоци особе женског. Да ли заиста желимо да жене уведемо у руднике, па нам је потребна именица женског рода за занимање *палилац мина*, рецимо! Увредљива је исто тако, по моме суду, и тврдња, односно аргумент за примену родно сензитивног језика по коме постојање именица женског рода за различита занимања помаже девојчицама да схвате да се могу бавити одређеним позивом или вршити одређену функцију јер би иначе мислиле да су професори, лекари, инжењери, декани, управници, директори само мушкарци. Ово би било тешко прихватљиво и у случају да матерњи језик детету није српски.

Недуго потом, уследила је нова одлука 2011. године, пошто је 2009. године био усвојен Закон о равноправности полова, па је још више до изражаја дошла произвољна интерпретација да постојање или непостојање неке граматичке категорије може условити равноправност или дискриминацију у језику, а потом у друштву ([ЈЕЗИК РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ – Одбор за стандардизацију српског језика \(ossj.rs\)](#)). Мушки граматички род је неутрална категорија, генеричка (општа), немаркиран (необележена), што значи да се њоме, према језичком закону, семантички обухвата и категорија мушког и женског пола (нпр. *Она је одличан лекар, Расписан је конкурс за једног наставника; Мајка и отац су се шетали* и сл.). Двема одлукама из 2021. године Одбор је подсетио да су одредбе Закона о родној равноправности у супротности са целом историјом норме српскога књижевног језика, а самим тим и са његовим системским и структурним правилима. Није довољно само додати моциони суфикс *-ица* или *-ка* и да се створи језички „подобна“ лексема за особу женскога пола. Закон о родној равноправности укида разлику између општеупотребне и нове лексике, заборављајући да је дуг пут да нека реч постане део општег лексичког фонда ([ЗАКОН О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ ЈЕ ЗАКОН ПРОТИВ СРПСКОГ ЈЕЗИКА – Одбор за стандардизацију српског језика \(ossj.rs\)](#)); [Одлука](#)

[поводом усвајања Закона о родној равноправности – Одбор за стандардизацију српског језика \(ossj.rs\)](#)).

Најзад, језичка струка се огласила тражећи укидање овог и доношење новог закона, у закључцима са научног заседања „Положај српскога језика у савременом друштву (изазови, проблеми решења)“, организованог одмах по доношењу спорног закона и одржаног у Матици српској 3. јула 2021. године. Том приликом, саопштено је око 40 реферата, у којима је сагледана (не)могућност примене тзв. родно сензитивног језика у српском језику ([Закључци са скупа „ПОЛОЖАЈ СРПСКОГА ЈЕЗИКА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ \(ИЗАЗОВИ, ПРОБЛЕМИ, РЕШЕЊА\)“ – Одбор за стандардизацију српског језика \(ossj.rs\)](#)).

Подсетићемо у најкраћем зашто се тврди да је Закон о родној равноправности закон против српског језика и представља насиље над српским језиком?!

Морамо опет поновити да је категорија граматичког рода много сложенија него што нелингвисти мисле. Да је мушки род неутралан, општи, рецимо, доказују именичке заменице, нпр. *Ко је дошао. Нико није дошао. Неког сам, чини ми се, видео, а свако је добродошао*. Наиме, овде се упућује на особу чије се пол не зна, може бити и мушка и женска. Да је српски језик и те како препознаје пол показују, рецимо, бројне речи. Језичка култура и норма стално подсећају да се за скуп мушких особа користе бројне именице *петорица, шесторица*, за скупове женских основни бројеви *пет, шест*, за мешовите скупове *петоро, шесторо*. За личне заменице, рецимо, првог и другог лица, будући да особе учествују у говорној ситуацији, није потребно облички исказати пол: *ја : ти*, али за треће лице имамо облике за три рода: *он, она, оно*. Из овога, свима нама познатог, јасно је да је граматички род много апстрактнија категорија и да се не сме поистовећивати са полом.

Род се не испољава једнако код свих врста речи. Нема промене именица по роду: оне су или мушког или женског или средњег рода. Не може се, тј. не сме се говорити о **облицима** именичког рода. Род је **обличка** категорија коју имају друге врсте речи: придеви, заменице, глаголи, бројеви (оне се мењају по роду). Не постоји саоднос по коме мушки род имају именице које означавају мушка бића, женски род женска бића, а средњи род имају предмети, појаве и сл. (уосатлом, *момче* и *девојче* су средњег рода у граматички, а мушког односно женског пола; дете је средњег рода а мушког или женског пола). Оваква

схема била би банализација граматике, на исти начин као што је и банализација језичке стварности да се именицама попут професор, министар, члан, уредник и сл. не може означити да су вршиоци одређених занимања и функција или носиоци одређених звања и женска лица.

Социјални фемининативи никако не представљају „женски род одређене именице мушког рода“. Они нису део обличке већ творбене парадигме. Дакле, у оваквом пару, именица мушког рода најпре је неутрална у погледу означавања пола особе јер означава на првом месту појам – само занимање и сл., а на другом је месту маркирана, када указује на мушки пол. Именица женског рода је увек маркирана – јер само указује да је реч о женској особи. Њена сврха није да означи нови појам, већ је њена улога референцијална, упућивачка, зато у номенклатурним називима и терминологији оваква употреба нема смисла. Фемининативи имају своју комуникативну, прагматичку употребу у обраћању, упућивању тек када уведемо у контекст конкретну особу. Они се граде према описаним моделима у творбама речи, од одговарајућих основа и одговарајућим суфиксима. Наиме, граматички род и творба речи спадају у језичку структуру и вештачким интервенцијама, тј. језичким инжењерингом у тим областима покренуће се други, опасни и нежељени процеси на граматичком плану, пре свега у конгруенцији, беспотребном усложњавању исказа и разбијању јасноће и информативности.

Струка је више пута изнела оцену да су одредбе о родно сензитивном језику из Закона о родној равноправности у супротности са граматичком структуром српског језика и његовом нормом. Савет за српски језик и овом приликом захтева да се процес одлучивања врати на почетак у регуларне токове, повлачењем закона, односно изменом и допуном одредаба закона које се односе на језик.